

Handläggare
Maria Wedenlid
Telefon: 08-50811837**Till**
Servicenämnden 2025-04-22

Remiss av revidering av program för inköp, KS 2024/553

Svar på remiss från Kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Servicenämnden beslutar att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från servicenämnden angående en remiss gällande revidering av Stockholms stads program för inköp. I budget 2024 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att revidera Stockholms stads program för inköp 2020-2023. För serviceförvaltningen är Program för inköp ett av de mest tonsättande styrdokumentet för verksamheten.

Förvaltningen tycker att den strukturella förändringen i programmet är positivt och medför att programmet kan gälla under en längre period. Förvaltningen ser även positivt på att man i programmet betonar ansvaret för varje nämnd och bolagsstyrelse att säkerställa att det finns tillräckliga resurser och kompetens inom den egna organisationen för att bedriva ett effektivt inköpsarbete och skapa förutsättningar för att uppnå stadens mål.

I detta tjänsteutlåtande redovisar förvaltningen ett antal förslag på ändringar och tillägg som enligt förvaltningen skulle bidra till ett mer kärnfullt och tillämpningsbart program.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från servicenämnden angående en remiss gällande revidering av Stockholms stads program för inköp. Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast den 30 april 2025.

Ärendet

I budget 2024 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att revidera Stockholms stads program för inköp 2020-2023. I enlighet med uppdraget ska ett särskilt fokus finnas på hur nämnder och bolagsstyrelser bland annat kan arbeta proaktivt och strukturerat för att motverka ekonomisk brottslighet och oegentligheter inom upphandlade verksamheter.

Serviceförvaltningen har tillfrågats och bidragit med synpunkter inför revideringen.

Programmet är ett styrdokument som anger inriktningen för inköpsarbetet i samtliga nämnder och bolagsstyrelser inom staden. Programmet ska tillsammans med övriga styrdokument och målen i Agenda 2030 vara vägledande i att driva samhällsutvecklingen i en kvalitativ och hållbar riktning med inköp som verktyg. Förslaget till det reviderade programmet bygger i flera delar på innehållet i det nuvarande programmet för inköp.

Stadens inköpsmål har fått utgöra grunden för dispositionen av programmets olika sakområden. De tre inköpsmålen är följande: - rätt kvalitet - sunda affärer - kostnadseffektivitet

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom verksamhetsområde upphandling och inköp.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Program för inköp är ett tongivande styrdokument för serviceförvaltningens verksamhet och utgör en grund för det välfungerande samarbetet och gränssnittet mellan förvaltningen och stadsledningskontoret i inköpsfrågor.

Förvaltningen ställer sig bakom att förslaget till reviderat program fortsatt genomgående betonar inköpsarbetets strategiska betydelse, vikten av en stärkt och aktiv avtalsförvaltning med uppföljning och kontroll samt ett stadsövergripande samarbete för ett effektivt inköpsarbete. För att ytterligare betona inköpsarbetets strategiska betydelse, som verktyg för verksamheternas arbete i enlighet med kommunfullmäktiges mål, anser förvaltningen att det bör tydliggöras hur mycket stadens årliga inköp uppgår till i förhållande till stadens hela budget.

Förvaltningen tycker att den strukturella förändringen i programmet, att utgå ifrån inköpsmål istället för kommunfullmäktiges inriktningsmål, är positivt och medför att programmet kan gälla under en längre period. Förvaltningen önskar

att en koppling till Upphandlingsmyndighetens nomenklatur, t.ex. socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar upphandling, görs i den kommande tillämpningsanvisningen. Förvaltningen anser att en sådan koppling ger ytterligare höjd och sammanhang vilket t.ex. förenklar vid introduktion av nya medarbetare samt underlättar för stadens medarbetare som arbetar med inköp att hitta till myndighetens olika analyser och rekommendationer.

Organisation och ansvar

Förvaltningen anser att punkterna under organisation och ansvar skulle kunna förtydligas och hänvisa tydligare till stadens beslutade inköpsprocess. I ansvaret lyfts bl.a. särskilt miljöprogrammets mål och delmål fram. Förvaltningen ställer sig frågande till det, då stadens inköpsorganisation behöver förhålla sig till stadens alla beslutade program och mål, som påverkar varje enskild upphandling/avtal i olika omfattning.

Förvaltningen ser positivt på att man i programmet betonar ansvaret för varje nämnd och bolagsstyrelse att säkerställa att det finns tillräckliga resurser och kompetens inom den egna organisationen för att bedriva ett effektivt inköpsarbete och skapa förutsättningar för att uppnå stadens mål. Det kan inte nog poängteras att rollen som inköpsansvarig behövs, men där förvaltningen anser att programmet även kan utökas till att omfatta även behovet av inköpssamordnare. Förvaltningens erfarenhet är att denna roll jobbar närmare beställarorganisationen och kan säkerställa att stadens inköp görs i enlighet med upphandlade avtal.

Förvaltningen ser en otydlighet i punkten om att endast seriösa och ansvarstagande leverantörer kan delta i stadens upphandlingar och valfrihetssystem. Det står skrivet i samma punkt att ”så långt som möjligt” och ”alltid” ställa arbetsrättsliga villkor. Förvaltningen efterfrågar en tydlighet om det är alltid som ska gälla eller om det får vara en bedömning att så långt som möjligt ställa relevanta krav.

Förvaltningen önskar även en tydligare skrivning gällande att nämnder och bolag ska genomföra kontroll och uppföljning av avtal i tillräcklig omfattning och vidta aktiva åtgärder vid avvikelser och välfärdsbrott. För att inte behöva göra bedömningen av vad som är i tillräcklig omfattning, anser förvaltningen att man skulle tydligare kunna hänvisa till stadens beslutade avtalsprocess.

Förvaltningen skulle önska att möjlighet till samordning, som ska beaktas vid upprättande av egna riktlinjer för direktupphandling, även noteras under programmets rubrik samordning. Det är viktigt att alla förvaltningar och bolag undersöker möjligheten till samordning vid initiering av ny upphandling, för att om möjligt nyttja stadens resurser på ett mer effektivt sätt.

Förvaltningen ställer sig bakom att det är obligatoriskt registrera alla avtal i stadens avtalskatalog. Det förenklar för hela stadens organisation att hitta till de vid var tid gällande avtal. För att ytterligare förenkla för stadens beställare, ser förvaltningen att det skulle vara en fördel om även alla avtal, där så är lämpligt, ansluts till stadens inköpssystem. Det förenklar vid uppföljning av avtal och bidrar till ett effektivt och ansvarsfullt nyttjande av tillgängliga resurser. Denna punkt skulle även kunna noteras under rubriken organisation och ansvar.

Kategoristyrkt arbetssätt

Förvaltningen förstår kommunstyrelsens intentioner med att minska vissa skrivningar i inköpsprogrammet, då de har utvecklats till att bli en mer central och självklar del av den löpande verksamheten. Som ett exempel på en sådan skrivning är skrivningarna om det gemensamma kategoriarbetet, där arbetssättet nu är etablerat inom staden. Förvaltningen ser dock en fara med att tona ner skrivningarna om stadens kategoriarbete, då det fortfarande är svårt att engagera deltagare till stadens kategoriteam och kategoriråd, samt att stadens kategoritråd inte alltid används. Dessutom finns också en fara i att tona ner skrivningarna för mycket, då kategoristyrningsprocessen inte nämns i sitt sammanhang vid beskrivning av inköpsprocessen.

Vad gäller samarbete, så anges att ett kategoristyrkt arbetssätt ska användas. Förvaltningen anser att det ska understrykas att det är stadens kategoristyrda arbetssätt som ska användas, inte "ett" kategoristyrkt arbetssätt.

Samarbete

För att staden ska kunna nå alla mål genom inköpsarbetet, är det viktigt att tydliggöra ansvar vid centrala upphandlingar, både sådana som servicenämnden genomför och sådana som andra delar i organisationen genomför. För den som genomför upphandlingen är det av största vikt att deltagande nämnder och bolag samlar ihop verksamheternas långsiktiga behov, både utifrån normala förhållanden men också utifrån nämndernas och bolagens risk- och sårbarhetsanalyser, så att kommande avtal säkerställer leverans. Förvaltningen önskar en tydligare skrivning om att nämnder och bolag förväntas anta en aktiv roll i de centrala upphandlingarna, för att säkerställa att behovet emotses i kommande avtal.

Under punkten samarbete finns även ett stycke om investeringsprojekt. Då investeringsprojekt ofta är komplexa utifrån tidsperspektiv, antal involverade parter samt bidrar till kostnadspåverkan över lång tid anser förvaltningen att

investeringsprojekt bör ges större utrymme i programmet, alternativt om detta kan utvecklas i tillämpningsanvisningarna.

Stadens gemensamma inköpsprocess

I programmet framgår det att ”Med inköpsarbete avses hela processen från behovsanalys till betalning”. Även om en utgångspunkt i programmet har varit att inköpsarbetet inom vissa områden har utvecklats till att bli en del av den löpande verksamheten, anser förvaltningen att det finns behov att lyfta fram vikten av avropsprocessen i stadens gemensamma inköpsprocess. Beställare i staden har ett mycket stort ansvar i att använda stadens avtal och avropa i stadens inköpssystem, för att skattebetalarnas pengar nyttjas på mest effektivt sätt och att stadens mål nås. Förvaltningen anser att det inte nog kan understrykas vikten av att stadens beställare har kompetens att beställa korrekt.

Informationssäkerhet

Ett av stadens beslutade program som har stor inverkan på inköpsprocessen är Kvalitetsprogrammets bilagda riktlinje gällande informationssäkerhet med tillhörande tillämpningsanvisningar. Dessa tillämpningsanvisningar kan med fördel lyftas i program för inköp för att tydliggöra vikten av informationssäkerhet både vid anskaffning av varor och tjänster samt vid avtalsuppföljning.

Informationssäkerhetsområdet är ett område med hög komplexitet och förväntas bli ännu mer komplext i kommande lagstiftning, ställer det höga krav på staden att informationen hanteras på ett strukturerat sätt. Förvaltningen anser att programmet inte belyser detta områdes inverkan på inköpsarbetet på ett tillräckligt sätt. Då varje nämnd och styrelse är ansvarig för sin egen information behöver kompetens och resurser avseende informationssäkerhet ingå i stora delar av stadens inköpsarbete. Förvaltningen anser att vikten och tillämpningen av informationssäkerhet i inköpsarbetet bör förtydligas i kommande tillämpningsanvisningar. Förvaltningen anser även att stödet till förvaltningar och bolag i att ta detta ansvar bör stärkas, tex finns kvalitets- och effektivitetsvinster om staden, under ledning av kommunstyrelsen, kan bistå med flera normerande klassningar i.

Motverka välfärdsbrott

Staden ska endast göra inköp från seriösa leverantörer som följer lagar och regler och som bidrar till sund konkurrens. Det är en viktig hörnsten i inköpsarbetet. Att begränsa leverantörernas möjligheter att anlita underleverantörer kan vara konkurrenshämmande och även minska små och medelstora företags möjlighet att lämna anbud. Förvaltningen anser att istället för att begränsa underleverantörsleden behövs det i programmet poängteras att kravställningen behöver vara noggrann med ett

efterföljande fortsatt fokus på uppföljning av avtal som också omfattar uppföljning av underleverantörer.

Arbetsrättsliga villkor och arbetsmiljö

Förvaltningen håller med i sakfrågan, att god arbetsmiljö ska gälla både för anställda i staden som för anställda hos stadens leverantörer och ingen leverantör ska få konkurrensfördelar genom bristande anställningsvillkor för sina anställda. Här anser förvaltningen att tydlighet om vad som gäller behövs för att säkra att tillämpningen hos förvaltningar och bolag blir enhetlig. Under rubriken framgår att staden alltid ska överväga att ställa krav på arbetsrättsliga villkor gällande lön, semester och arbetstid i nivå med svenska kollektivavtal. Under rubriken Organisation och ansvar skrivs det att så långt det är möjligt alltid ställa arbetsrättsliga villkor. Här blandas begreppen, överväga, så långt det är möjligt och alltid. Här krävs ett förtydligande i programmet men också i tillämpningsanvisningarna.

Affärsmässighet

Att upphandlingar och avtal ska vara affärsmässigt utformade där ansvar och risk fördelas på ett ändamålsenligt och korrekt sätt mellan parterna är viktigt att förhålla sig till. I affärsmässighet ingår att säkerställa att avtalad leverans också levereras. Förvaltningen anser att programmet tydligt adresserar beställarens ansvar, både vid beställning och vid uppföljning av leverans.

Charlotte Goliath
Förvaltningschef

Serviceförvaltningen

Liselothe Engelgren
Verksamhetsområdeschef
upphandling och inköp
Serviceförvaltningen

Bilagor

1. Remissen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Charlotte Goliath, Förvaltningschef	2025-04-08